

Ставлення громадян до ринку землі

Загальнонаціональне опитування було проведене Фондом «Демократичні ініціативи» спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 13 по 20 червня 2019 року в усіх регіонах України за винятком Автономної Республіки Крим та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Опитано 2017 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%.

Фінансування опитування здійснене в рамках проекту МАТРА Посольства Королівства Нідерландів.

Для порівняння наводяться дані загальнонаціонального опитування населення України, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» та фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс» у грудні 2011 року. Було опитано 2012 респондентів за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років.

- Половина населення України вважає, що людина, яка має у власності землю, повинна мати право її продати. Не згодні з цим 28% і ще 21% певної думки не має. Серед тих, хто має землю, 56% певні, що власник землі повинен мати право її продати, 33% дотримуються протилежної думки, а серед тих, хто землі не має, за право продажу виступають 46%, проти – 28%. Серед жителів міста підтримують право власників землі на її продаж 51% (проти – 27%). Серед жителів сіл – відповідно, 46% і 35%. Регіонально найбільше підтримують право власника на продаж землі в Західному регіоні («за» – 62%, «проти» – 14%), найменше – на Донбасі («за» – 44%, «проти» – 43%).
- Серед прихильників різних політичних сил найбільше підтримують право власника на продаж землі виборці партій «Голос» та «Європейська солідарність», найменше – виборці партії «Опозиційна платформа – За життя», де голоси «за» і «проти» діляться навпіл.
- Третина громадян України (33%) переконані, що земля в принципі не може бути об'єктом купівлі-продажу, водночас лише 8% вважають, що земля повинна бути у вільному продажу, без будь-яких обмежень. Якщо порівняти з 2011 роком, то істотно зменшилася кількість тих, хто в принципі заперечував можливість продажу землі – з 51% до 33%. Решта 45% громадян припускають можливість продажу землі за певних умов: не продавати землю іноземцям (22%), ввести обмеження на величину площі, що продається одній людині чи одній фірмі (12%), законодавчо забезпечити гідну ціну, нижче за яку земля продаватися не може (11%). Причому ставлення до зняття мораторію та перспективи продажу землі майже не залежить від того, мають громадяни землю чи ні. Основні відмінності у ставленні до продажу землі мають регіональний характер: у Західному регіоні вважають, що земля не може бути об'єктом купівлі-продажу 21%, у Східному регіоні – 27%, у Центральному – 37%, а от на Донбасі – 48% і у Південному регіоні – 50%.
- Мають у власності земельний пай або землю 45% українців – це на 8% більше, ніж у 2011 році. При цьому в 35% ця власність офіційно оформлена, а у 10% – ні. У селі мають у власності землю 70%, у місті – 44%. Найбільше мають паїв та земельних ділянок у власності в Центральному регіоні (50%) та на Заході (48%), найменше – на Півдні (37%) та на Донбасі (38%).
- Серед тих, хто має пай або земельну ділянку, більшість (51%) здає в оренду: 40% – офіційно, а 11% – неофіційно. Ще 38% власників землі вирощують на ній продукти для потреб своєї сім'ї. Власне, ринковим фермерством, тобто, вирощуванням продуктів на продаж займаються лише 10% власників землі. А у 8,5% земля пустує і не обробляється.
- У разі зняття мораторію 48% власників землі відповіли, що вони ніяких дій не робитимуть, лише 7% збираються продати землю або частину землі, а 4% – навпаки, докупити ще землі, 11% мають намір залишити землю в свого орендаря, а 2,5% – навпаки, орендаря змінити. Ще 26% не визначилися, чи робитимуть вони щось чи ні.
- Серед тих, хто здає землю в оренду, 19% готові її продати, решта й далі здаватиме в оренду. Готові продати свою землю 19% тих, хто вирощує на землі продукти на продаж, а от 14% збираються ще землі докупити. Цікаво, що серед тих, чия земля пустує, лише 18% збираються її продати, а 61% – нічого не робитимуть.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

Як Ви вважаєте, чи повинна людина, яка має у власності землю, мати право її продати?

	Серпень-2019
Так	50,4
Ні	28,1
Важко сказати	21,5

Навколо земельної реформи точаться гострі дискусії. Висловлюються пропозиції щодо зняття мораторію (заборони) на вільний продаж землі. А яка Ваша позиція з цього питання? (одна відповідь)

	Грудень-2011	Серпень-2019
Земля в принципі не може бути об'єктом купівлі-продажу	50,8	33,2
Землю продавати можна, але не іноземцям	14,7	22,1
Землю можна продавати, але ввести обмеження на величину площі, що продається одній людині чи одній фірмі	10,4	12,4
Землю можна буде продавати, якщо законодавчо забезпечити достойну ціну, нижче за яку земля продаватися не може	8,9	10,8
Земля повинна бути у вільному продажу, без будь-яких обмежень	4,0	8,1
Важко сказати	11,2	13,4

Якщо у Вас є пай, земельна ділянка, як Ви його (її) використовуєте? КІЛЬКА ВАРІАНТІВ ВІДПОВІДІ, % серед тих, хто має землю у власності

	Грудень-2011	Серпень-2019
Земля пустує, не обробляється	16,3	8,5
Вирощую продукти для потреб власної сім'ї	48,6	38,2
Вирощую продукти на продаж	4,6	10,2
Здаю в оренду неофіційно (усна угода)	8,8	11,1
Здаю в оренду офіційно (наявні усі відповідні документи)	22,7	39,8
Інше	0,8	0,6

Якщо буде знято мораторій на продаж землі (буде дозволено її продавати), що Ви зробите? ОДНА ВІДПОВІДЬ % серед тих, хто має землю у власності

	Грудень-2011	Серпень-2019
1 – нічого не робитиму	55,9	47,8
2 – продам землю чи частину землі	10,4	6,7
3 – докуплю ще землі	5,5	3,9
4 – залишу землю в оренді того самого орендаря	12,8	11,1
5 – зміню орендаря	1,4	2,5
6 – інше (що?)	1,1	1,5
7 – важко сказати	12,8	26,5

Таблиці двомірних розподілів

Як Ви вважаєте, чи повинна людина, яка має у власності землю, мати право її продати?

	Мають землю	Не мають землі	Україна загалом
Так	55,6	45,6	50,4
Ні	33,0	27,7	28,1
Важко сказати	13,4	27,2	21,5

Як Ви вважаєте, чи повинна людина, яка має у власності землю, мати право її продати?

	Місто	Село	Україна загалом
Так	51,0	45,8	50,4
Ні	27,0	35,3	28,1
Важко сказати	22,1	18,9	21,5

Як Ви вважаєте, чи повинна людина, яка має у власності землю, мати право її продати?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас	Україна загалом
Так	62,5	47,2	34,0	51,7	44,3	50,4
Ні	13,7	33,2	36,0	31,0	42,9	28,1
Важко сказати	23,8	19,6	29,3	17,3	12,9	21,5

Як Ви вважаєте, чи повинна людина, яка має у власності землю, мати право її продати?

	18-29 років	30-39	40-49	50-59	60 і старші	Україна загалом
Так	56,6	51,2	52,6	44,4	43,1	50,4
Ні	19,9	25,5	32,0	33,1	36,9	28,1
Важко сказати	23,4	23,3	15,4	22,5	20,0	21,5

Навколо земельної реформи точаться гострі дискусії. Висловлюються пропозиції щодо зняття мораторію (заборони) на вільний продаж землі. А яка Ваша позиція з цього питання? (одна відповідь)

	Мають землю	Не мають землі	Україна загалом
Земля в принципі не може бути об'єктом купівлі-продажу,	34,0	34,3	33,2
Землю продавати можна, але не іноземцям	23,1	21,9	22,1
Землю можна продавати, але ввести обмеження на величину площі, що продається одній людині чи одній фірмі	14,8	11,1	12,4
Землю можна буде продавати, якщо законодавчо забезпечити достойну ціну, нижче за яку земля продаватися не може	12,7	8,7	10,8
Земля повинна бути у вільному продажі, без будь-яких обмежень	8,7	7,2	8,1
Важко сказати	7,7	16,7	13,4

Навколо земельної реформи точаться гострі дискусії. Висловлюються пропозиції щодо зняття мораторію (заборони) на вільний продаж землі. А яка Ваша позиція з цього питання? (одна відповідь)

	Місто	Село	Україна загалом
Земля в принципі не може бути об'єктом купівлі-продажу	31,2	39,8	33,2
Землю продавати можна, але не іноземцям	23,7	19,6	22,1
Землю можна продавати, але ввести обмеження на величину площі, що продається одній людині чи одній фірмі	12,8	12,7	12,4
Землю можна буде продавати, якщо законодавчо	10,1	11,2	10,8

забезпечити достойну ціну, нижче за яку земля продаватися не може			
Земля повинна бути у вільному продажу, без будь-яких обмежень	7,5	7,5	7,5
Важко сказати	14,6	9,2	13,9

Навколо земельної реформи точаться гострі дискусії. Висловлюються пропозиції щодо зняття мораторію (заборони) на вільний продаж землі. А яка Ваша позиція з цього питання? (одна відповідь)

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас	Україна загалом
Земля в принципі не може бути об'єктом купівлі-продажу	21,0	36,9	50,0	26,9	47,6	33,2
Землю продавати можна, але не іноземцям	23,1	19,2	22,1	27,6	20,7	22,1
Землю можна продавати, але ввести обмеження на величину площі, що продається одній людині чи одній фірмі	16,5	9,7	7,1	16,6	17,1	12,4
Землю можна буде продавати, якщо законодавчо забезпечити достойну ціну, нижче за яку земля продаватися не може	17,0	11,1	6,8	8,2	2,1	10,8
Земля повинна бути у вільному продажу, без будь-яких обмежень	6,8	10,6	2,7	7,5	3,6	7,5
Важко сказати	15,6	12,5	11,2	13,2	8,6	13,9

Чи має Ваша сім'я земельний пай, землю у власності?

	Грудень-2011	Серпень-2019
Так, і ця власність офіційно оформлена	26,6	34,6
Так, маємо землю у власності, але поки вона належним чином не оформлена	10,5	10,0
Ні, ніякої землі у власності не маємо	62,9	55,1
Не відповіли		0,3

Чи має Ваша сім'я земельний пай, землю у власності?

	Місто	Село	Україна загалом
Так, і ця власність офіційно оформлена.	24,7	55,2	34,6
Так, маємо землю у власності, але поки вона належним чином не оформлена	8,4	13,9	10,0
Ні, ніякої землі у власності не маємо	66,5	30,8	55,1
Не відповіли			0,3

Чи має Ваша сім'я земельний пай, землю у власності?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас	Україна загалом
Так, і ця власність офіційно оформлена,	32,8	42,2	34,0	27,8	25,0	34,6
Так, маємо землю у власності, але поки вона належним чином не оформлена	14,6	7,0	2,7	15,3	12,9	10,0
Ні, ніякої землі у власності не маємо	52,4	50,4	62,6	56,5	62,1	55,1
Не відповіли						0,3

